

Gofynnwch Gwestiynau Da

Defnyddiwch ASKcsv i nodi cwestiynau i'w gofyn i'ch taenlen

Beth yw ASKcsv?

Mae ASKcsv yn rhoi trosolwg cyflym i chi o beth sydd yn eich ffeil .csv. Mae'n eich helpu i symud yn gyflym i ofyn cwestiynau i'ch taenlen a all eich helpu i ddod o hyd i storïau i'w dweud. Mae'r gweithgaredd ymarferol yma'n helpu cyfranogwyr i fagu eu llythrennedd data wrth edrych ar rai setiau data difyr a thaflu syniadau am gwestiynau i'w gofyn amdany'n nhw. Dim ffeil .csv? Defnyddiwch y canllaw hwn i droi eich dogfen Excel yn ffeil .csv fel y gallwch ddefnyddio ein teclyn gwe.

Nodau Dysgu

- Deall bod llawer o fathau o ddata, gan gynnwys rhifau, testun, a dyddiadau.
- Gallu gwell i ffurfio damcaniaethau am fetadata a chanfod storïau ohono.
- Deall bod modd canfod llawer o storïau mewn un set ddata.
- Deall bod modd cyfuno setiau data i ateb cwestiynau mwy cymhleth.

Cynnal y Gweithgaredd Datrys Problem

Agorwch daenlen mewn Excel neu rywbeth a holwch y cyfranogwyr faint sy'n treulio amser yn gweithio gyda data fel hyn. Cyflwynwch y ffeil CSV fel un ffordd safonol o gadw data storïau mewn CSV, yn enwedig pan fydd llawer o golofnau a rhesi. Mae'n ddefnyddiol dechrau drwy feddwl am ba gwestiynau gallwch chi hyd yn oed eu gofyn i'ch data. Mae ASKcsv yn eich helpu i ddadansoddi CSV yn gyflym i ddeall beth sydd ynddo er mwyn i chi allu dechrau gofyn rhai cwestiynau iddo.

Rhannu Enghreifftiau i Ysbrydoli

Dangoswch borth data agored o rywle sy'n agos at leoliad y gweithdy (e.e. <http://www.infobasecymru.net/IAS/> neu <https://statscymru.llyw.cymru/Catalogue>). Siaradwch am yr amrywiaeth eang o setiau data sydd ar gael ar-lein mewn pyrrh fel hwn. Lawrlwythwch ein data sampl am UFOs a'i agor mewn Excel. Dangoswch fod pob colofn yn cynnwys math gwahanol o wybodaeth am bob rhes.

Cyfanswm amser

30 i 45 munud

Cynulleidfa

3-100 o bobl. Oedrannau 12+ Wedi ei ddylunio am raddau 6-12, dosbarthiadau Addysg Uwch, sefydliadau Newyddion, sefydliadau di-elw a gweithai cymunedol. Does dim angen unrhyw brofiad blaenorol gyda data.

Gofod

- Taflunydd a chyfrifiadur
- Gallu i ymrannu'n grwpiau bach o 3 o amgylch cyfrifiadur
- Byrddau mawr neu lawr, neu dâp i lynu papur wrth waliau i gyfranogwyr gael darlunio

Cyflenwadau

- Cyfrifiaduron
1 i bob 3 chyfranogwr
- Copiau o daflen cwestiwn ASKcsv (trydydd tudalen y canllaw hwn)
- Peniau

Cynnal y Gweithgaredd (parhad)

Dangoswch droi cerdyn drosodd i newid rhwng y crynodebau gweledol a thestun. Rhowch enghreifftiau o gwestiynau i'w gofyn, data arall byddech chi ei angen i ateb y cwestiwn hwnnw, a sut byddech chi'n ei gael. Er enghraifft, un cwestiwn gallech chi ei ofyn i'r data UFO yw "Oes mwy o achosion o weld UFO mewn trefi â mwy o bobl?" I ateb hyn, yn ogystal â'r data UFO byddech chi angen data poblogaeth am yr holl drefi. Gallech chi gael yr wybodaeth yma o InfoBaseCymru.

Dechrau'r Gweithgaredd

1. Mae gan gyfranogwyr 15 munud
2. Mae cyfranogwyr yn gweithio mewn tîmau o dri
3. Mae pob tîm yn cael un Taflen Cwestiwn ASKcsv
4. Mae pob tîm yn defnyddio ASKcsv i dadansoddi un o'r CSVs sampl a bathu cwestiynau i'w gofyn iddo.
5. Mae pob tîm yn ysgrifennu'r cwestiwn mwyaf diddorol mae'n nhw wedi meddwl amdano ar y daflen.

Rhannu Adborth

Wrth gerdded o gwmpas cadwch lygad am wahanol fathau o gwestiynau i'w hamlygu. Gofynnwch am grwpiau sydd eisiau rhannu eu cwestiwn goray. Cyfyngwch nhw i 1 funud, er mwyn peidio ag ymgolli yn enghraifft un grŵp. Wrth i bobl rannu, galwch ar unrhyw grwpiau wnaethoch chi sylwi arnynnhwn gynharach sydd â chwestiynau amgen neu wahanol. Canolbwyntiwch ar y cwestiynau a'r pynciau hyn:

- Ydy'r holl atebion i'ch cwestiynau wedi eu cynnwys yn y set ddata?

Nac ydyn, yn fwy na thebyg, weithiau mae angen i chi ddod o hyd i set ddata arall neu alw rhywun i gael yr wybodaeth rydych chi ei hangen.

- O ble mae'r data wedi dod? Os nad yw ffynhonnell y data yn cael ei datgelu, dylech chi fod yn amheus. *Gwnaethon ni lawrlwytho'r data am UFOs o www.data.gov.uk*
- Ydych chi'n gweld mannau lle mae gwerthoedd coll? Mae gwerthoedd coll yn ddata un ffordd sy'n gallu bod yn "anniben"! *Holwch y cyfranogwyr am sut mae data yn gallu bod yn "anniben"; a beth allai data "glân" olygu.*
- Mae ASKcsv yn dangos data cryno cyfanredol i chi, ond weithiau gallwch chi ofyn cwestiynau diddorol am un rhes yn unig mewn set ddata, neu chwilio am "allanolyn". Wnaeth y cyfranogwyr ddod o hyd i unrhyw storïau am allanolynnau?

I'ch atgoffa

- Nid ydym yn ceisio ateb y cwestiynau, dim ond gwneud rhestr o rai i'w gofyn
- Does dim cwestiynau hurt
- Mae angen 'noramleiddio' rhai data i'w gymharu. E.e. i gymharu nifer yr achosion o weld UFO yn ôl tref dylech ei normaleiddio yn ôl poblogaeth fel eich bod yn cymharu achosion fesul person

Termau i'w cyflwyno

Csv

Ffeil "comma-separated values"; ffordd safonol o gadw tablau o wybodaeth mewn ffeil testun plaen

Mathau o data

Mae data un cael ei ddosbarthu'n aml yn ôl math. Mae mathau o data cyffredin yn cynnwys rhifau, dyddiau a thestun.

Metadata

Mae metadata yn dweud wrthyhych chi am eich data er mwyn i chi ddeall beth yw e.

Normaleiddio

Proses i wneud pwyntiau data yn gymaradwy yn yr un ffordd.

Allanolyn

Un darn o'ch set ddata sy'n wahanol iawn i bopeth arall.

Taflen Cwestiwn

Ein Cwestiwn

Beth yw'r cwestiwn mwyaf diddorol hoffech chi ei ofyn i'r set ddata rydych yn edrych arni?

Data Arall rydym angen

Oes angen unrhyw setiau data eraill arnoch chi i ateb y cwestiwn hwn?

Ffynonellau am y Data Arall yna

Sut allech chi gael y data arall mae arnoch chi ei angen i ateb y cwestiwn hwn?

Mae DataBasic yn gyfres o offerynnau gwe hwylus i ddechreuwr sy'n cyflwyno cysyniadau gweithio gyda data. Mae DataBasic yn brosiect yr Engagement Lab yng Ngholeg Emerson a'r MIT Center for Civic Media. Cefnogir gan Sefydliad Knight.

Trwyddedir y gwaith hwn o dan Drwydded Ryngwladol Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0.

